

Kolmen uskonnon edustajat isojen kysymysten äärellä – Mitä viha on ja miten siihen tulisi suhtautua?

Marraskuun 1. päivänä käytiin Helsingissä jälleen kuuntelevaa keskustelua Kirjoituksista kolmen abrahamilaisen uskonnon, juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin, kesken. Tällaisiin yhteisiin keskusteluihin pyhien kirjoitusten teksteistä on kokoonnuttu säännöllisesti jo muutaman vuoden ajan. Tapaamispaikkana oli Resalat-yhdyskunnan moskeija Mellunmäessä ja isäntänä sen imaami Abbas Bahmanpour. Keskustelun teeman oli valinnut rabbi Simon Livson ja kokoonkutsujina toimivat ev.-lut. kirkon Kirkko ja juutalaisuus- sekä Kirkko ja islam -työryhmät.

Keskustelun teemaksi valittu ”viha” ei kuulosta aiheista helpoimmalta. Se ei kuitenkaan karkottanut osallistujia, joita oli eri ryhmistä kutsuttu paikalle yhteensä 16 henkeä. Jokaisen uskonnon edustaja oli tuttuun tapaan valinnut alustuksensa pohjaksi otteita omista pyhistä kirjoituksistaan. Nämä tekstit luettiin ääneen ja alustajan kommenttien jälkeen niistä keskusteltiin yhdessä.

Ensimmäisen puheenvuoron piti Simon Livson. Hän viittasi kolmannen Mooseksen kirjan jakeeseen, joka kieltää ihmistä vihaamasta veljeään (3. Moos. 19:17). Rabbi selitti tämän olevan kytköksissä ”Rakasta lähimmäistäsi kuten itseäsi” -käskyyn. Esille nostetuissa Mishnan ja Talmudin traktaattien kohdissa (mm. *Avot* 2:11) ihmistä opetetaan hallitsemaan vihan tunteitaan. Viha laskee elämänlaatuamme ja heikentää kykyämme ottaa vastaan kritiikkiä. Keskustelussa pohdittiin, onko olemassa oikeutettua vihaa ja miten sellaiseen tulisi suhtautua. Livson totesi, että ihmisten maailmassa juuri käsityksemme oikeudenmukaisuudesta voi aiheuttaa vihaa koettua epäoikeudenmukaisuutta kohtaan. Keskusteltiin myös Jumalan vihasta ja pohdittiin, oikeuttaako Jumalan viha ihmisen vihaamaan ”Jumalan puolesta”. Talmudin mukaan Jumalan viha on kielikuva, joka ei tarkoita, että Jumala vihaisi ihmisen tavoin, selitti Livson.

Shiiayhteisöä johtava Abbas Bahmanpour alusti aiheesta islamin näkökulmasta. Hän luki Koraanin jakeita, jotka käsittelivät Jumalan ja profeettojen vihaa (mm. Voiton ja Raudan suurat). Jumala vihaa, kun ihminen tekee väärin muita ihmisiä kohtaan, imaami tiivistä. Jumalan viha tulee kuitenkin todeksi yleensä vasta tuonpuoleisuudessa. Koraanin tekstissä painotettiin myös, että ihmiselle on aina mahdollista kääntyä takaisin ja saada Jumalan viha vaihtumaan rakkaudeksi. Suomen islamilaisen yhdyskunnan imaami, sunni-islamilaisuutta edustava Anas Hajjar painotti Profeetan perimätiedosta, *haditheista*, välittyvää viestiä. Niiden mukaan voimakas ei ole se, joka vihaa, vaan se, joka hillitsee itsensä. Hajjar pohti vihaa ihmisen tunteena ja viittasi Koraaniin, jossa käsketään antamaan anteeksi, jos tuntee vihaa jotakuta väärintekijää kohtaan.

Kristittyjen pyhän tekstin luki Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän jäsen, toimittaja Anu Heikkinen. Hän oli valinnut Vuorisaarnasta katkelman, jossa Jeesus tulkitsee perinteisiä juutalaisia käskyjä (Matt. 5:21–26, 38–48). Jeesus antaa tekstissä ohjeita sovitteluun ja sovinnon tekemiseen. Tekstikatkelmaan sisältyvät myös kehotukset toisen posken kääntämisestä ja vainoojien puolesta rukoilemisesta. Heikkinen pohti, onko Jeesuksen puheessa ajatuksena se, että antautuessaan Jumalan johdettavaksi ihminen pääsee hyvän kierteeseen ja pahan kierre katkeaa. Keskustelussa mietittiin, millainen hyvän tekemisen ihanne uskonnoilla on. Kristityt totesivat, että Jeesus nostaa riman niin korkealle, ettei siihen yllä kukaan. Pohdittiin myös, miten vastarinnan tekemisestä pidättäytyminen toimii sotatilanteessa. Islamin teksteissä on kerrottu tarkemmin tilanteista, joissa ihminen kokee vihaa. Ohjeena on silloin vihan hillintä ja hyvän tekeminen, aivan kuten kristittyjenkin opetuksessa. Hajjar piti Uuden testamentin katkelman vaikuttavimpana kohtana Jeesuksen

kehotusta rukoilla vainoojien puolesta. Hän kertoi erään islamin oppineen antamasta samanlaisesta ohjeesta. Rukouksen avulla vainooja voi kääntyä ja lakata tekemästä väärin.

Pekka Lindqvist muistutti, että Vuorisaarnan mukaan ihmisen ei pidä ryhtyä Jumalan vihan toimeenpanijaksi. Lindqvist kysyi, miten tämä ymmärretään islamissa. Muslimiedustajat korostivat, että islam ei hyväksy oman käden oikeutta, vaan rangaistukset rikkomuksista ovat lain, yhteisön ja tuomarien asia. Silloinkin asianomistajalla on oikeus antaa rikos anteeksi ja estää rangaistus. Bahmanpour painotti, että islamissa oikein tekemisen rima ei ole mahdottoman korkealla, vaan jokainen pystyy toimimaan niin, ettei rangaistusta tule. Islam korostaa tässä siis Jumalan oikeudenmukaisuutta, ei vihaa.

Tapaamisessa noudatettu tekstilähtöisen kuuntelevan keskustelun malli (*Scriptural Reasoning*) toi esiin monenlaisia näkökulmia vihaan. Sitä käsiteltiin sekä Jumalan vihan että ihmisen kokeman vihan tunteen kannalta. Alustuksissa ja keskustelussa pohdittiin vihan syntymistä, joka näytti liittyvän väärin tekemiseen ja epäoikeudenmukaisuuteen. Vihan käsittelemisen tavoiksi taas mainittiin itsehillinnän harjoittaminen, katumus, sovittelu ja anteeksiantaminen. Oli mielenkiintoista huomata, miten monessa kohdin voitiin nähdä samansuuntainen lähestymistapa. Kolmen uskonnon tapaamisissa on selvästi onnistuttu luomaan luottamuksellinen ja arvostava ilmapiiri. Näin vaikeitakin kysymyksiä uskalletaan esittää ja niiden äärelle voidaan yhdessä pysähtyä pohtimaan.

Raija Urama

Kirjoittaja on teologian ja Lähi-idän tutkimuksen opiskelija Helsingin yliopistosta